

O b r a z l o Ź e n j e

Ustavnopravni i zakonski osnov:

Ustavnopravni i zakonski osnov za donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Izbornog zakona Bosne i Hercegovine je sadržan u članu IV.4 a) Ustava Bosne i Hercegovine i članu 2.9 stav (1) tačka 16. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH», br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14, 31/16 i 41/20).

Razlozi za uvođenje propisa i obrazloženje predloženih zakonskih rješenja:

Član 1.1a. Definicija sadrži informacije o značenju izraza korištenih u ovom Zakona. U cilju jasnijeg definisanja korištenih pojmova predlaže se sljedeće:

- u tački 2) podtačka 2) riječi “Banju Luku” se brišu iz razloga što je veći broj općina u Bosni i Hercegovini dobio status grada i to: Cazin, Bihać, Prijedor, Gradiška, Derventa, Gradačac, Bijeljina, Doboj, Gračanica, Srebrenik, Tuzla, Živinice, Zvornik, Zenica, Livno, Visoko, Široki Brijeg, Goražde, Ljubuški, Čapljina i Trebinje zbog čega ova odredba sada ima šire značenje i ne odnosi se samo na Banja Luku.
- Definicija "Kompenzacijskog mandata" mijenja se u cilju jasnijeg preciziranja ove definicije.
- Definicija „Pripadnik nacionalne manjine“ mijenja se iz razloga usklađivanja ovoga pojma se definicijom pripadnika nacionalne manjine propisane Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina („Sl. glasnik BiH“ br. 12/03).

Osim navedenih izmjena uvršteni su i pojmovi koji se koriste u Izbornom zakonu BiH, a koji do sada nisu bili sadržani u ovome članu, a u cilju jasnijeg razumjevanja i tumačenja pojedinih odredbi Izbornog zakona BiH i to:

- „Izvršna funkcija“ – koje funkcije se podrazumjevaju izvršnim funkcijama u smislu ovog zakona do sada je bilo definisano u članu 1.8. stav (1). Obzirom da su pojedini izrazi koji se koriste u Izbornom zakonu BiH situirani u član 1.1a predlaže se da se u definicije uvrsti i pojam izvršne funkcije.
- „Prebivalište“ – definicija prebivališta je usklađena sa Zakonom o prebivalištu i boravištu državljana Bosne i Hercegovine („Sl. glasnik BiH“ br. 32/01, 56/08 i 58/15) i definiše je kao općinu ili distrikt u kojoj se državljanin nastanio sa namjerom da stalno živi.
- „Mandat“ je definisan kao funkcija ili ovlasti koju glasanjem dodjeljuje biračko tijelo na period propisan ustavom ili zakonom.
- „Kandidatska lista“ je u smislu ovoga Zakona, lista političkih subjekata koju Centralna izborna komisija BiH ovjerava u cilju učešća na izborima.
- „Kandidatska lista za kompenzacijske mandate“ - obzirom da do sada nije bila sadržana definicija ovoga pojma u Izbornom zakonu BiH, a tumačenje ovog pojma je izazivalo dosta problema u praksi, precizira se pojam kandidatske liste za kompenzacione mandate.
- “Preuranjena kampanja” podrazumjeva sve oblike kampanja političkog subjekta, a koje se odvijaju u periodu od raspisivanja izbora do službenog početka izborne kampanje.

- “Elektronski mediji“ su, u smislu ovog Zakona, javne i privatne televizijske i radijske stanice koje posjeduju odgovarajuću dozvolu Regulatorne agencije za komunikacije.
- „On-line mediji“ podrazumjevaju internet portale i druge on-line platforme koje predstavljaju sredstvo komunikacije sa ciljem utjecaja na birače.
- “Socijalni mediji” su internet ili mobilne platforme koje dozvoljavaju dvosmjernu interakciju putem korisnički generisanog sadržaja i komunikacije, tj. mediji na određenim platformama dizajnirani da dopuste korisnicima da generišu sadržaj i interakciju sa informacijama i njihovim izvorima.
- “Govor mržnje“ podrazumjeva svaki oblik javnog izazivanja ili podstrekavanja mržnje, diskriminacije ili nasilja, protiv bilo kojeg lica ili grupe lica, zasnovanih na rasi, boji kože, nacionalnoj, rodnoj ili vjerskoj pripadnosti, etničkom porijeklu ili nekom drugom ličnom svojstvu ili opredjeljenju. Ovom definicijom se ispunjava preporuka broj 22. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine u Bosni i Hercegovini.
- “Zloupotreba javnih sredstava i resursa” u smislu ovog Zakona, predstavlja nezakonito korištenje sredstava i resursa države BiH, entiteta, kantona, Brčko Distrikta BiH, te drugih jedinica lokalne uprave i samouprave, kojima kandidati na izborima i izbornim listama, kao javni funkcioneri, državni službenici ili neposredno izabrana lica, raspoložu za potrebe obavljanja svojih službenih dužnosti.
- "Rano glasanje" je, u smislu ovog Zakona, glasanje prije dana izbora birača koji imaju biračko pravo, a na dan izbora neće biti u mogućnosti glasati lično na svom biračkom mjestu. Ovim prijedlogom se uvodi sistem ranog glasanja u izborni sistem Bosne i Hercegovine po uzoru na neke druge europske zemlje kojim se omogućava osobama koje će na dan izbora opravdano biti odsutne iz Bosne i Hercegovine da ostvare svoje biračko pravo.
- „Ponovni izbori“ – ovim prijedlogom jasnije se definiše situacija kada se moraju ponoviti izbori u skladu sa odredbama člana 14.1 Izbornog zakona BiH.
- „Vanredni izbori“ – ovim prijedlogom se uvodi i institut vanrednih izbora u izborni sistem Bosne i Hercegovine i definiše pojam vanrednih izbora kao vrste prijevremenih izbora koji se raspisuju nakon što izabrani organ bude raspušten u skladu sa ustavom, a nakon provođenja vanrednih izbora mandat izabranih zvaničnika traje četiri godine. Način provedbe vanrednih izbora regulisan je u prijedlogu Poglavlja 14. Izbornog zakona BiH.
- „Vanredne okolnosti“ u smislu ovog Zakona podrazumjevaju vanrednu situaciju, stanje prirodne nepogode i druge nesreće proglašene od strane nadležnih tijela Bosne i Hercegovine koji imaju utjecaj na održavanje izbornog procesa.”
- „Izborne tehnologije“ predstavljaju skup informaciono-komunikacionih programa, informatičkih i komunikacijskih uređaja, metoda i postupaka koji se primjenjuju u izbornom procesu. Ova definicija dobija svoju ulogu kada se budu jasnije definirale vrste tehnologija koje će biti uvedene u izborni sistem Bosne i Hercegovine.
- „Nepotvrđeni glasački listić“ je glasački listić koji se koristi za ostvarivanje biračkog prava na NNN biračkim mjestima. Za razliku od redovnog biračkog mjesta ovom procedurom prvo se utvrđuje biračko pravo osobe koja je glasala a nakon toga taj glas ide u proces brojanja.
- „Izborni materijal“ je materijal koji se koristi na biračkom mjestu i dijeli se na osjetljivi, neosjetljivi i izbornu tehnologiju.
- “Zluporaba djeteta u političke svrhe” podrazumjeva uključivanje djece u aktivnosti koje se mogu dovesti u vezu sa političkim zagovaranjem ili promocijom.

OSCE/ODIHR u svojim neformalnim komentarima posebno se osvrnuo na definiciju „govora mržnje“ gdje su naglasili da je od vitalnog značaja da je ta definicija u skladu sa međunarodnim standardima, da je jasna i da je dosljedna, te da postoji prag prema kojem sudska tijela mogu utvrditi je li se govor mržnje dogodio i da li je zakonito zabranjen. Sve izmjene i dopune koje se odnose na govor mržnje ne smiju se koristiti za odvracanje građana od uključivanja u legitimnu demokratsku raspravu o pitanjima od javnog interesa. Kako bi se izbjegla ograničenja govora u nezakonite svrhe, poput suzbijanja neslaganja i kritika, preporučuje se visoki prag za ograničenja slobodnog izražavanja. Sloboda izražavanja, osim uobičajenog shvaćanja, kao prava na držanje i izražavanje različitih političkih stavova, može se odnositi i na govor koji se „može smatrati duboko uvredljivim“, te na informacije ili ideje koje mogu „uvrijediti, šokirati ili uznemiriti.“

Član 1.2a. Za poštivanje evropskih demokratskih standarda za izbore moraju biti ispunjene proceduralne garancije, a jedna od njih se odnosi na nezavisni i nepristrasni organ za organizovanje izbora, kako se to navodi u Kodeksu dobrog vladanja u izbornim pitanjima Venecijanske komisije pod tačkom 85. na strani 27 (CDL-AD (2002) 023rev) „Izborni zakon treba da sadrži odredbu kojom se zahtjeva od organa vlasti (na svim nivoima) da ispune zahtjeve i potrebe izbornih komisija. Može se naložiti različitim ministarstvima i drugim organima javne uprave, gradonačenicima i zaposlenim u gradskim skupštinama da pruže podršku organima koji sprovode izbore, tako što će izvršavati administrativne i logističke zadatke vezane za pripremu i sprovođenje izbora.“

Odredbom člana 1.2a u stavu (1) Izbornog zakona BiH propisano da se u budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine osiguravaju sredstva za osiguranje vršenja ovlaštenja Centralne izborne komisije BiH, a u stavu (6) istog člana da se sredstva moraju osigurati u roku od 15 dana od dana donošenja odluke Centralne izborne komisije BiH o raspisivanju izbora.

Ne osiguranjem novčanih sredstava potrebnih za provedbu izbora kao što je bio slučaj prilikom organizacije i provedbe Lokalnih izbora 2020. godine u skladu sa imperativnom zakonskom odredbom, Centralna izborna komisija BiH iako nezavisan organ se faktički onemogućava u vršenju njenih ovlaštenja, uključujući i da, u skladu sa odredbom člana I/2 Ustava Bosne i Hercegovine, osigura slobodne i demokratske izbore za čiju provedbu je odgovorna i nadležna u skladu sa odredbom člana 5. Aneksa 3. Sporazuma o izborima Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini.

Imajući u vidu da za organizovanje i provedba izbora mora biti zaduženo nezavisno tijelo, kome će sredstva za provođenje izbora biti osigurana u zakonskim rokovima, Centralna izborna komisija BiH predlaže dopune Izbornog zakona BiH u skladu sa kojima bi sredstva za provođenje izbora bila osigurana u zakonom predviđenim rokovima.

Član 1.2b. Iza člana 1.2a dodaje se novi član 1.2b kojim se propisuje procedura osiguranja novčanih sredstava potrebnih za nesmetano funkcinisanje Centralne izborne komisije BiH. Prema ovom rješenju prijedlog budžeta Centralna izborna komisija BiH dostavlja Komisiji za finansije i budžet Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH na odobravanje, a po dobijenom odobrenju prijedlog budžeta se dostavlja Ministarstvu finansija i trezora BiH radi uvrštavanja u budžet institucija BiH u skladu sa rokovima propisanim Zakonom o finansiranju institucija BiH.

Prema mišljenju OSCE/ODIHR-a uvođenje ovog člana od značajne je važnosti za osiguravanje institucionalne i operativne nezavisnosti Centralne izborne komisije BiH, uključujući osiguranje dovoljnih sredstava za izborne operacije te za institucionalni razvoj i redovne tekuće troškove Centralne izborne komisije BiH.

Dodavanjem novog člana 1.2.b u Izborni zakon BiH dosadašnji član 1.2b postaje **član 1.2.c**. U ovome članu riječi *“koji je neposredno izabran,”* i *“novih”* se brišu s obzirom da su suvišne i nepotrebno opterećuju tekst odredbe.

Član 1.3. Kodeksom dobre prakse u izbornim pitanjima, usvojenim na 51. plenarnoj sjednici Venecijanske komisije održanoj 05. i 06. jula 2002. godine kao načela evropskog izbornog nasljeđa utvrđeno je *opće, jednako, slobodno, tajno* i *neposredno* pravo glasa. Također, ovim kodeksom utvrđeno je da se izbori moraju održavati *redovno*. Sva ova načela zajedno čine evropsko kulturno nasljeđe. Načelo redovnog održavanja izbora podrazumjeva učestalost održavanja izbora te da mandat zakonodavne skupštine ne smije biti duži od pet godina. S tim u vezi prijedlog je da se ovu odredbu ugradi i načelo redovnog održavanja izbora.

Član 1.6. Članom IX. stav 1. Ustava BiH propisano je da *„Nijedno lice koje se nalazi na izdržavanju kazne, izrečene presudom Međunarodnog tribunala za bivšu Jugoslaviju, i niti jedna osoba koja je pod optužnicom Tribunala a koja se nije povinovala naredbi da se pojavi pred Tribunalom, ne može biti kandidat ili imati bilo koju imenovanu, izbornu ili drugu javnu funkciju na teritoriji Bosne i Hercegovine.“* Obzirom da je ova odredba proširena Izbornim zakonom BiH predlaže se da se riječi *“ne može biti upisano u Centralni birački spisak”* brišu kako bi ova odredba u potpunosti bila usklađena sa Ustavom BiH.

Član 1.8. Ovim članom regulišu se uvjeti po kojima moraju postupiti osobe koje obnašaju navedene javne funkcije ukoliko se kandidiraju na izborima. Prijedlogom izmjena u stavu (1) ovog člana jasnije se reguliše postupanje Centralne izborne komisije BiH u slučaju kad navedene osobe ne postupe u skladu sa propisanim obavezama, te se propisuje obaveza dostave evidencija lica koje vrše funkcije navedene u stavu (1) u cilju potpunog utvrđivanja činjeničnog stanja prilikom ovjere kandidatskih listi.

U istom članu u stavu (4) predlaže se da se brišu riječi *“izabrani na redovnim izborima”* a na kraju rečenice da se dodaju riječi *“a najduže do 90 dana”* zbog činjenice da se izvršni organi vlasti ne biraju na redovnim izborima kako je to pogrešno navedeno u važećem zakonskom rješenju. Također, propisuje se jasan rok u kome jedna osoba može istovremeno vršiti jednu zakonodavnu i jednu izvršnu funkciju kako bi se omogućilo nesmetano funkcionisanje institucija do konstituiranja novih izvršnih organa vlasti, ali najviše do 90 dana. Podjela vlasti jedno je od načela organizacije državne vlasti. Postojećim zakonskim rješenjem imamo praktičnu situaciju da ista osoba 30 mjeseci nakon održavanja izbora istovremeno obnaša i zakonodavnu i izvršnu funkciju što nije u skladu sa načelom podjele vlasti te onemogućuje potpunu implementaciju izbora i izbornih rezultata.

Također, dodaje se novi stav (5) koji omogućava Centralnoj izbornoj komisiji BiH oduzimanje mandata osobi koja u roku od 90 dana ne postupi u skladu sa predloženom odredbom stava (4) ovog člana.

Ovim izmjenama i dopunama dosadašnji stav (5) postao bi stav (6), a stav (6) bi se brisao.

Član 1.10. Predlaže se brisanje riječi „(proglašen mentalno nesposobnim)“ u stavu (1) tačka 5. jer su suvišne. Predlaže se dodavanje nove tačke 9. kojom bi mandat prestajao i na osnovu pravosnažne odluke Centralne izborne komisije BiH kojom bi se utvrdilo da izabrani funkcioner nije postupio u skladu sa prijedlogom odrebe člana 1.8 Izbornog zakona BiH.

Ovim prijedlogom mijenja se i stav (3) kojim se propisuje da se Centralna izborna komisija BiH na propisanom obrascu obavještava o svim razlozima za prestanak mandata iz stava (1) ovog člana, a ne samo u slučaju ostavke kako je do sada bilo navedeno.

Član 1.11. Odredbe dosadašnjeg člana 1.11 brišu se u cijelosti obzirom da je ova odredba prevaziđena. Naime, ova odredba nalazi se u izvornom tekstu Izbornog zakona BiH od 2001. godine kada je za provođenje izbora u BiH bila zadužena Misija OSCE u Bosni i Hercegovini i kada je zbog sigurnosne situacije u državi ovakva odredba bila neophodna.

Obzirom da se ovo poglavlje odnosi na „Osnovne odredbe“ prijedlog je da se na mjesto dosadašnjeg člana 1.11 prebace odredbe člana 2.1 stav (3) obzirom da se radi o općem načelu koje treba biti smješteno u poglavlju I kojem prema svome sadržaju i pripada.

Član 1.13. Obzirom da dosadašnjim zakonskim rješenjem ove odredbe nisu obuhvaćeni svi politički subjekti koji mogu učestvovati na izborima kao što su predstavnik liste nezavisnih kandidata, registrovano udruženje, ili drugi registrovani organizovani oblika djelovanja nacionalnih manjina i grupe od najmanje 40 građana koji imaju biračko pravo predlaže se izmjena i dopuna predmetne odredbe.

Član 1.14. U stavu (1) potrebno je brisati riječ „ne“ koja je suvišna jer ovom odredbom propisuje se opće pravilo da se izbori održavaju prve nedjelje u oktobru osim ako se ova nedjelja podudara sa vjerskim praznikom jednog od konstitutivnih naroda u BiH, a ne „**ne podudara**“ kako je to sada regulisano ovom odredbom.

Član 1.14.a. Razlozi za uvođenje odredbe su sadržani u činjenici da odredbe važećeg Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ne propisuju mogućnost odgađanja raspisivanja i održavanja redovnih izbora u vanrednim okolnostima, za razliku od zakonskih rješenja drugih zemalja od kojih su neke u skladu sa datim zakonskim mogućnostima, već donosile odluke o odgađanju raspisivanja, odnosno odlaganju održavanja izbora.

Ovim prijedlogom u stavu (1) decidno se utvrđuje izuzetak po osnovu kojeg Centralna izborna komisija BiH, može donijeti odluku o odgađanju raspisivanja i održavanja izbora, a to su vanredne okolnosti. Zatim precizno se propisuje kada Centralna izborna komisija BiH može donijeti odluku o odgađanju raspisivanja i održavanja izbora, a to je najmanje 150 dana prije dana kada bi izbori trebali biti održani. To znači da Centralna izborna komisija BiH, odluku o odgađanju raspisivanja i održavanja izbora, donosi isti dan kada bi, da su okolnosti redovne donijela Odluku o raspisivanju i održavanju izbora. Osim toga, predviđena je obaveza da se o odluci o odgađanju raspisivanja i održavanja izbora obavijeste svi nadležni organi na svim nivoima vlasti, kao i javnost.

Stavom (3) propisuje se da Centralna izborna komisija BiH donosi posebnu Odluku o odgađanju dana održavanja izbora u slučaju kada vanredne okolnosti nastanu nakon što Centralna izborna komisija BiH donese Odluku o raspisivanju i održavanju izbora.

U stavu (4) istog člana se propisuje obaveza Centralne izborne komisije BiH da donese Odluku o raspisivanju i održavanju izbora kad utvrdi da su ispunjeni uslovi za održavanje izbora u skladu sa

ovim zakonom, a najkasnije u roku do 90 dana od prestanka vanrednih okolnosti. Ovako predloženo rješenje je u skladu sa Poglavljem 14 Izbornog zakona BiH, odnosno članom 14.2 stav (3) Izbornog zakona BiH kojim je propisano da odgođene izbore raspisuje Centralna izborna komisija BiH. U tom smislu, ocjena postojanja zakonskih uslova za održavanje odgođenih izbora u skladu sa Izbornim zakonom BiH, je u nadležnosti Centralne izborne komisije BiH, i ista bi ovu odluku bila ovlaštena donijeti i za vrijeme trajanja vanrednih okolnosti, ukoliko utvrdi da te okolnosti više ne onemogućavaju organizaciju održavanja izbora.

S druge strane, period u kojem je Centralna izborna komisija BiH dužna donijeti odluku o raspisivanju i održavanju izbora (do 90 dana od prestanka vanrednog stanja) predstavlja krajnje vremensko ograničenje u kojem je Centralna izborna komisija BiH dužna donijeti odluku o raspisivanju i održavanju izbora. U tom smislu rok do 90 dana, je okviran, te Centralna izborna komisija BiH može, ukoliko bi objektivne okolnosti dozvolile takvu odluku donijeti već prvi dan nakon službenog prestanka vanrednih okolnosti, ako su ispunjeni svi drugi uslovi za raspisivanje i održavanje izbora utvrđenih Izbornim zakonom BiH.

Stavom (4) se propisuje da će se nakon što se steknu uslovi za donošenje odluke o raspisivanju i održavanju izbora shodno primjenjivati odredbe člana 1.14. stav (2) i (3) Izbornog zakona BiH.

U odnosu na nacrt Inicijative uvažena je preporuka OSCE/ODIHR-a te je predviđena mogućnost donošenja odluke o odgađanju održavanja izbora ukoliko vanredne okolnosti nastanu nakon donošenja odluke o raspisivanju i održavanju izbora.

Član 2.1. Stav (3) ovog člana prebačen je u član 1.11 obzirom da se radi o općem načelu koje treba biti smješteno u poglavlju 1 kojem prema svome sadržaju i pripada.

Član 2.2. U ovome članu briše se stav (4) obzirom da je ova odredba identična sa odredbom člana 2.14 stav (1) te se nepotrebno ponavljaju. Uvažavanjem ovog prijedloga stav (5) i (6) postali bi stav (4) i (5). Članovi organa za provedbu izbora obvezni su stalno se educirati za vrijeme trajanja mandata prema planu i programu koji donosi Centralna izborna komisija BiH, s tim u vezi predlaže se novi stav (6) koji bi omogućio uspostavu Centra za edukaciju koji bi bio nadležan za sve vrste edukacija izborne administracije ali i svih drugih izbornih aktera, te s tim u vezi novi stav (7) kojim je propisan način rukovođenja Centra za edukaciju.

OSCE/ODIHR smatra da ako se ova odredba usvoji i redovno se organizuju obuke za članove izborne komisije, to će doprinijeti povećanju razumijevanja i obavljanja dužnosti od strane članova, kao i ukupnoj učinkovitosti provedbe izbora.

Član 2.3. Predlaže se izmjena tačke 4. u stavu (1) ovog člana kojim se preciznije propisuje ko ne može biti član izborne komisije i biračkog odbora na način da se zabrana ove kandidature odnosi na posljednji ciklus za opće izbore i posljednji ciklus za lokalne izbore.

Član 2.9. Ovim članom propisane su nadležnosti Centralne izborne komisije BiH. Obzirom da Centralna izborna komisija BiH često u svom radu dobija zahtjeve za tumačenje pojedinih odredbi Izbornog zakona BiH, predlaže se dodavanje nove tačke 2.b kojom bi bilo omogućeno Centralnoj izornoj komisiji BiH davanje stručnih mišljenja o provedbi Izbornog zakona BiH.

U istom članu predlaže se izmjena tačke 3) radi usklađivanja ove tačke sa prijedlogom novog člana 1.2b.

Predlaže se i dodavanje nove tačke 18). Naime, Centralna izborna komisija BiH za svake izbore izdaje priručnike i stručne publikacije za potrebe izbornih aktera. Ove publikacije i priručnici se rade isključivo uz podršku međunarodnih donatora. Obzirom da je priprema i izdavanje ovih priručnika neophodna u cilju provedbe izbora ovim rješenjem omogućava se Centralnoj izbornoj komisiji BiH preduslovi kako priprema i izdavanje ovih priručnika i publikacija ne bi ovisila o volji međunarodnih donatora, nego bi u instituciji bio uspostavljen mehanizam koji bi omogućio pravovremenu pripremu i izdavanje.

Ovim prijedlogom dosadašnja tačka 17) bi postala tačka 18).

Član 2.12. Obzirom da su Općinske izborne komisije Cazin, Bihać, Prijedor, Gradiška, Derventa, Gradačac, Bijeljina, Doboj, Gračanica, Srebrenik, Tuzla, Živinice, Zvornik, Zenica, Livno, Visoko, Široki Brijeg, Goražde, Ljubuški, Čapljina i Trebinje dobile status Gradskih izbornih komisija da od ranije funkcioniraju Gradska izborna komisija Banja Luka i Izborna komisija Brčko distrikta BiH potrebno je u cijelom zakonu riječi „Općinska izborna komisija“ zamijeniti riječima „Izborna komisija osnovne izborne jedinice“ kako bi se pojedine odredbe zakona odnosile na sve izborne komisije osnovnih izbornih jedinica.

U istom članu proširuje se odredba stava (4) tako što se omogućava i osobama koje obnašaju funkciju pravobranioca da budu i članovi izborne komisije osnovne izborne jedinice.

Član 2.13. Dodavanjem nove tačke 4. i dopunom tačke 7. koja ovim prijedlogom postaje tačka 8. proširuju se nadležnosti izborne komisije osnovne izborne jedinice s obzirom da nisu potpuno regulisana pitanja imenovanja i obuke kontrolora izbornih rezultata u centrima za brojanje te odgovornosti za pravilno utvrđivanje izbornih rezultata sa biračkih mjesta i unosa izbornih rezultata u aplikaciju Jedinstvenog izbornog informacijskog sustava JIIS, a što je u i u naravi odgovornost izborne komisije osnovne izborne jedinice.

Ovim prijedlozima dosadašnje tačke 4, 5, 6, 7, 8. i 9. ovom dopunom postaju tačke 5, 6, 7, 8, 9. i 10.

Član 2.14. Ovim prijedlogom stav (1) postaje imperativna norma kojom se nalaže da se prilikom imenovanja izbornih komisija moraju poštovati odredbe o ravnopravnosti spolova u skladu sa odredbama Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.

Član 2.15. Ovim prijedlogom precizira se odredba o slučajevima u kojima Centralna izborna komisija BiH imenuje člana izborne komisije, ukoliko to imenovanje nije izvršilo nadležno tijelo u zakonskom roku.

Član 2.16. U stavu (1) briše se riječ „prethodno“ jer je suvišna i nepotrebno opterećuje odredbu obzirom da člana izborne komisije osnovne izborne jedinice ni u kojem slučaju nije moguće smijeniti bez saglasnosti Centralne izborne komisije BiH u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku BiH.

Član 2.19. U cilju jačanja efikasnosti, transparentnosti i integriteta izbornog procesa a naročito uzimajući u obzir činjenicu da najveći problemi u provedbi izbora dolaze od strane biračkih odbora potrebno je izvršiti reformu načina izbora članova biračkih odbora. Ovo pitanje bilo je predmetom i preporuke broj 6. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Lokalnih izbora 2020. godine.

Centralna izborna BiH predlaže dva rješenja. Prvim predloženim rješenjem članovi biračkih odbora imenuju se od strane izborne komisije osnovne izborne jedinice sa liste kandidata za imenovanje u biračke odbore, a na kojoj se nalaze osobe koje posjeduju izbornu iskustvo i koje bi bile certificirane od strane izbornih komisija osnovnih izbornih jedinica. Ova lista se sačinjava između dva izborna perioda putem javnog poziva i redovno se ažurira. Također, sačinjava se i rezervna lista od osoba koje se odazovu putem javnog poziva i ne nađu se na listi kandidata za biračke odbore. Ova lista se aktivira u slučaju odustanka i spriječenosti za rad u biračkim odborima. Sve osobe sa liste kandidata i rezervne liste, dužne su pohađati posebne obuke te bi im nakon testiranja bili uručeni certifikati koji bi bili uslov za imenovanje u biračkim odborima.

Drugim rješenjem predsjednici i zamjenici predsjednika biračkih odbora biraju se na isti način kao u prijedlogu 1. a dok se članovi biraju žrijebanjem po prijedlogu političkih stranaka. U žrijeb za raspodjelu mjesta u biračkim odborima ulaze politički subjekti koji su osvojili mandate u prethodnom izbornom ciklusu u Parlamentarnoj skupštini BiH, Parlamentu Federacije BiH, Narodnoj skupštini Republike Srpske i nivo kantona u Federaciji BiH. Birački odbor popunjava se za ciklus Lokalnih izbora članovima biračkog odbora i njihovim zamjenicima na prijedlog političkih subjekata koji su osvojili mandate u prethodnom izbornom ciklusu u izborima za načelnika, odnosno gradonačelnika, općinsko vijeće ili skupštinu općine, ili Skupštinu Brčko distrikta BiH. Ukoliko je broj dodijeljenih mjesta manji od broja potrebnih članova, izborne komisije imenuju preostali broj članova biračkih odbora. Također, propisuje se i zabrane zloupotrebe zakonskog prava na učešće u radu biračkog odbora ispred jednog političkog subjekta i to fiktivnim predstavljanjem u ime političkog subjekta kojem je mjesto u biračkom odboru pripalo sa ciljem pogodavanja drugom političkom subjektu kojem to mjesto u biračkom odboru nije pripalo, protivno odredbama ovog Zakona. Ova zabrana odnosi se i na članove biračkog odbora.

Prema mišljenju OSCE/ODIHR-a oba prijedloga imaju za cilj adresirati preporuku ODIHR -a iz 2018. godine o osiguravanju nepristrasnosti izborne administracije ograničavanjem mogućnosti imenovanja članova samo na političke stranke zastupljene u državnom i entitetskim parlamentima, ili pokrenuti javne pozive za njihovo imenovanje. Međutim, niti jedan od prijedloga ne nudi veću garanciju transparentnosti za sastavljanje lista kandidata za članstvo u biračkim odborima u skladu s međunarodnim standardima. Istovremeno, obavezu razvoja odgovarajućih mehanizama za osiguranje takve transparentnosti, kao i definiranje kriterija za izbor kandidata mogla bi imati Centralna izborna komisija BiH. U cilju realizacije ove konstatacije OSCE/ODIHR-a Centralna izborna komisija BiH bi razvila program za izbor kandidata za članove biračkih odbora te organizirala odgovarajuće obuke za kandidate.

Član 3.1. Izbornim zakonom BiH je propisano da su birački spiskovi javni. U cilju osiguranja integriteta biračkog spiska i transparentnosti procesa Centralna izborna komisija BiH biračke spiskove dostavlja izbornim komisijama osnovnih izbornih jedinica koji ih na pogodan način stavljaju na uvid javnosti (najčešće putem oglasnih ploča gradskih/općinskih organa vlasti, mjesnih zajednica itd.). Problem u praksi je činjenica da se, u pravilu, ne objavljuju izvodi iz Centralnog biračkog spiska za birače koji glasaju izvan Bosne i Hercegovine. Registraciju ovih birača zadnja dva ciklusa obilježio je veliki broj zloupotreba. U cilju jačanje tačnosti i integriteta

Centralnog biračkog spiska potrebno je proširiti odredbu stava (2) ovog člana kako bi se osiguralo da svi izvodi iz Centralnog biračkog spiska na adekvatne načine budu dostupni javnosti.

Izvodi iz Centralnog biračkog spiska sa ovim rješenjem bi se objavljivali uz primjenu odredbi Zakona o zaštiti ličnih podataka. Svaka osoba koja se nalazi u Centralnom biračkom spisku bi provjere vršila putem internet stranice Centralne izborne komisije BiH unošenjem svog JMB u aplikaciju ili na drugi pogodan način, a dok bi javnost izvode iz Centralnog biračkog spiska periodično dobijala na uvid, također putem internet stranice Centralne izborne komisije BiH te na druge načine koje svojim podzakonskim aktom utvrdi Centralna izborna komisija BiH. Novina u odnosu na dosadašnje izvode je i uvođenje fotografije lica kako bi se tačan identitet osoba mogao utvrđivati bez ikakvih sumnji.

Prema mišljenju OSCE/ODIHR-a ovim izmjenama i dopunama mogla bi se riješiti zabrinutost zabilježena na prethodnim izborima, a koja se odnosi na potencijalno lažno predstavljanje birača s prebivalištem u inostranstvu i umrlih birača.

Član 3.2. U cilju ažuriranja biračkog spiska podaci iz Centralnog biračkog spiska bi se u neizbornoj godini objavljivali dva puta godišnje. Na ovaj način osigurava se provjera tačnosti podataka koje sadrži Centralni birački spisak i omogućava se vršenje korekcija i ispravki svih nepravilnosti koje sadrži Centralni birački spisak.

Ovim se propisuje i obaveza nadležnih organa da podatke za raseljene osobe dostave najkasnije do 31.03. u izbornoj godini.

U cilju preciziranja stava (2) ovog člana naglašava se da se u Centralni birački spisak upisuju „*po službenoj dužnosti*“ uz uvjete propisane zakonom te da se u ovaj popis upisuju osobe koje imaju prebivalište u Bosni i Hercegovini.

U ovom članu dodaje se i novi stav (4) koji omogućava upis u Centralni birački spisak i na lični zahtjev po proceduri koju će propisati Centralna izborna komisija BiH.

Dosadašnjim stavom (4) koji bi ovim izmjenama i dopunama postao stav (5) dodaje se riječ „*potpuna*“ kojom se precizira odredba koja se odnosi na vraćanje na Centralni birački spisak osoba kojima je vraćena potpuna poslovna sposobnost.

Trenutnim rješenjem u Izbornom zakonu BiH predviđeno je da se Centralni birački spisak redovno ažurira, međutim nisu propisani jasni uslovi i pravila za to. OSCE/ODIHR smatra da se prijedlogom Inicijative rješava i ovaj nedostatak. Također, prijedlog izmjene sistema podnošenja zahtjeva za elektronsku registraciju birača koji borave u inostranstvu, prema njihovom mišljenju, olakšava ostvarivanje biračkih prava ove kategorije birača, u skladu sa međunarodnim standardima.

Član 3.3. Odredba člana 3.3. se proširuje na način da se Centralni birački spisak sačinjava i između ostalog „*evidencije izdanih pasoša državljana Bosne i Hercegovine koje izdaju diplomatsko – konzularna predstavništva Bosne i Hercegovine*“.

Član 3.4. Obzirom da se evidencija Centralnog biračkog spiska obrađuje i vodi upotrebom kompjuterske obrade podataka između više nadležnih institucija i Centralne izborne komisije BiH potrebno je riječ „*nadležnog*“ zamijeniti sa riječi „*nadležnih*“.

Član 3.5. i Član 3.6. Ovim članovima se precizira način vođenja Centralnog biračkog spiska te obaveze Centralne izborne komisije BiH, Agencije za identifikacione isprave, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine, Ministarstava unutrašnjih poslova, matičnih ureda, izbornih komisija osnovnih izbornih jedinica kao i drugih nadležnih institucija u cilju osiguranja tačnosti i integriteta Centralnog biračkog spiska, kao i način izrade i objave izvoda iz Centralnog biračkog spiska.

Član 3.7. – Stav (1) ovog člana mijenja se na način da se preciznije uređuje obaveza Centralne izborne komisije BiH da izradi izvod iz Centralnog biračkog spiska za svaku osnovnu izbornu jedinicu, uvođenju fotografija osoba koje se nalaze na Centralnom biračkom spisku kao i obaveza praovremene dostave izvoda.

Stav (2) dopunjava se na način da se precizira da se izvod vodi prema zadnjem mjestu prebivališta za raseljene osobe i osobe koje glasaju izvan Bosne i Hercegovine i napomenom o tačnoj adresi boravka.

Član 3.9. Riječ „*imala*“ u stavu (3) zamjenjuje riječ „*imao*“ u cilju gramatičke ispravke rečenice.

Član 3.10. – Izmjenama i dopunama se precizira da evidencije Centralnog biračkog spiska treba da sadrže i fotografiju i potpis s kojim raspolaže Agencija za identifikacione isprave, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine, otklanjaju neke jezičke nepreciznosti i naglašava da formu i sadržaj izvoda iz Centralnog biračkog spiska utvrđuje Centralna izborna komisija BiH vodeći računa o Zakonu o zaštiti tajnih podataka.

Član 3.11. Član je izmjenjen da bi se preciziralo da je Centralna izborna komisija BiH dužna izvode učiniti dostupnim javnosti shodno članu 3. stav (5) ovog zakona u kojem je precizno rečeno šta sve izvod mora da sadrži.

Član 3.12. Obzirom da član 3.12 sadrži definiciju prebivališta kao i boravišta za raseljene osobe prijedlog je da se ovaj član u odgovarajućoj formi prebaci u član 1.1a koji sadrži definicije.

Član 3.12.a. Promjena prebivališta birača i način glasanja veže se ovom izmjenom za dan raspisivanja izbora s naglaskom da će se birač nalaziti na redovnom biračkom mjestu u općini u kojoj je imao prebivalište, ne do dana promjene prebivališta, već do dana raspisivanja izbora. Ova izmjena je predložena sa ciljem izjednačavanja aktivnog i pasivnog biračkog prava u izbornom periodu. Na ovaj način se onemogućava da se osoba kandiduje u jednoj izornoj jedinici a da biračko pravo ostvari u drugoj izornoj jedinici.

Član 3.13. U stavu (3) ovog člana se usklađuju navedene tačke sa izvršenom prenumeracijom u članu 3.10.

Član 3.14. Izmjenom člana se jezički doraduje norma i dodaje kategorija osoba koje su na dan izbora odsutna iz svog mjesta prebivališta, pod uslovom da je to blagovremeno prijavljeno nadležnoj izornoj komisiji osnovne izborne jedinici. Na ovaj način se implementiraju odredbe o sistemu ranog glasanja.

Član 3.15. Izmjenom člana se na pregledniji način formuliše norma i naglašava da državljani BiH koji privremeno žive u inostranstvu, koji imaju status izbjegle osobe iz BiH i izbjegle osobe iz BiH koje se ne nalaze u Centralnom biračkom spisku za glasanje van BiH, moraju da podnesu elektronsku prijavu da bi se našli u izvodu iz Centralnog biračkog spiska, a nakon toga i printanu verziju elektronske prijave sa potpisom koji mora biti identičan potpisu sa identifikacionog dokumenta, te druge dokaze koje mora priložiti. Na ovaj način se unaprjeđuje sistem prijave birača za glasanje izvan Bosne i Hercegovine, cijeli mehanizam je efikasniji i ekonomičniji obzirom da se ostvaruju značajne uštede materijalnih i ljudskih resursa na način da se dosadašnji PRP-2 obrasci ne šalju osobama koje su ranije bile registrovane za glasanje putem pošte te nema potrebe agažiranja većeg broja ljudi koji bi fizički unosili podatke sa obrazaca u aplikaciju. S obzirom na veliki broj zloupotreba koji je obilježio prethodni izborni ciklus ovim načinom, uz određene korekcije u propisima, znatno se unaprjeđuje cijeli sistem prijave i sprječavaju zloupotrebe prijava.

Član 3.16. Zbog prenumeracija izvršenih u članu 3.15. nužno je korekciju izvršiti i u ovom članu i uskladiti sa članom 3.15., a prvi stav u prvoj rečenici se dopunjava na način da se naglasi da je osoba iz člana 3.15. stav (1) i (2), dužna da dostavi sve izmjene koje se odnose na podatke koje je prethodno dostavila Centralna izborna komisija BiH, da ih dostavi putem pošte ili diplomatsko-konzularnog predstavništva u inostranstvu.

Član 3.17. Ovim rješenjem se omogućava državljaninu BiH koji ima biračko pravo, a nije upisan u birački spisak, da ostvari biračko pravo glasanjem nepotvrđenim glasačkim listićem. Ovo pravo omogućava se osobama, koje nakon zaključenja Centralnog biračkog spiska 45 dana prije održavanja izbora, napune 18 godina, i osobama koje se nalaze na Izvodu iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan Bosne i Hercegovine, a na dan izbora se zateknu na teritoriji Bosne i Hercegovine.

Član 3.18. Ovim prijedlogom daje se ovlaštenje Centralnoj izbornoj komisiji BiH da podzakonskim aktima reguliše sva pitanja neophodna za provedbu ovog poglavlja.

Član 4.1. Proširuje se odredba na način da se osobe iz člana 1.8 obavezuju prilikom prijave za ovjeru kandidature dostaviti dokaz i o rješavanju statusa u skladu sa odredbom 1.8 Izbornog zakona BiH.

Član 4.4. Ovim prijedlogom u stavu (2) omogućava se elektronska prijava za ovjeru učešća na izborima. Dosadašnjom praksom prijava se podnosi na unaprijed štampanim obrascima koje je neophodno preuzeti u Centralnoj izbornoj komisiji BiH. Nakon predaje prijave za ovjeru podaci se ručno unose u Jedinostveni izborni informacijski sistem. Zbog velikog broja kandidata (preko 30.000) te velikog broja potpisa podrške koje je potrebno provjeriti, Centralna izborna komisija BiH troši značajne finansijske i materijalne resurse. Uvođenjem elektronske prijave sam proces značajno je efikasniji i ekonomičniji, omogućava se 100% provjera potpisa podrške, a ne na temelju uzorka od 10% kao do sada, te odgovornost za tačnost podataka koji se unose u sistem je na podnosiocu prijave.

U istom članu u stavu (4) i (5) predlaže se povećanje broja potpisa podrške za učešće na izborima. Na ovaj način pooštavaju se uslovi za učešće na izborima, obzirom da je praksa pokazala da se veći broj političkih subjekata fiktivno prijavljuju za učešće na izborima kako bi uzeli učešće u raspodjeli članstva u biračkim odborima. Cilj pooštavanja kriterija za učešće na izborima je

eliminiranje trgovine u članstvu u biračkim odborima. OSCE/ODIHR smatra da broj potpisa koji će se prikupiti u prilog kandidaturi ne smije prelaziti 1 posto broja registrovanih birača u odgovarajućoj izbornoj jedinici. Treba uzeti u obzir da povećanje ne prelazi ovu granicu.

Član 4.6. Stav (3) mijenja se u cilju preciziranja ove odredbe s obzirom da riječ „*nedostatak*“ obuhvata sve eventualne slučajeve zbog kojih prijava političkog subjekta mora biti vraćena na ispravak. Također, dosadašnje rješenje je kontradiktorno obzirom da je u drugoj rečenici navedeno da Centralna izborna komisija BiH u ovim slučajevima neće ovjeriti prijavu političke stranke na izborima, a dok u trećoj rečenici ovog stava je navedeno da Centralna izborna komisija BiH odlučuje da li će potvrditi ili odbiti prijavu za učešće na izborima zbog čega je ova rečenica prebačena u novi stav (4).

Član 4.11. U ovome članu riječ „i potvrđuju“ se briše obzirom da Centralna izborna komisija BiH ne provodi postupak „potvrđivanja“ potpisa niti je to praktično moguće. Za političke subjekti koji ispunjavaju uslov potrebnog broja validnih potpisa podrške te ukoliko ispunjavaju ostale uslove donosi se odluka o ovjeri političkog subjekta za učešće na lokalnim izborima odnosno odluku o odbijanju zahtjeva za ovjeru političkog subjekta ukoliko nije ispunjen neki od uslova pa tako i uslova vezanih za potrebne potpise podrške.

Član 4.12. Isto obrazloženje kao i za stav 4.6.

Član 4.16. U cilju preciziranja tačke 3. u stavu (1) na kraju rečenice dodaju se riječi ”odnosno u višečlanoj izbornoj jedinici,”.

Također, dodaje se novi stav (3) kojim je navedeno da se uplaćeni novčani iznos takse za ovjeru vraća i u slučajevima ako se prijava za ovjeru političkog subjekta odbaci.

Član 4.18. Ovim rješenjem onemogućava se bilo kakve promjene na kandidatskim listama nakon ovjere od strane Centralne izborne komisije BiH, izuzev kada se radi o očitim tehničkim greškama.

Član 4.20. Obzirom da je međunarodni standard da se biračka prava mogu oduzimati samo u najtežim oblicima gubitka poslovne sposobnosti, ovim prijedlogom precizira se status kandidata u slučaju gubitka potpune poslovne sposobnosti.

Član 4.21. U stavu (2) dodaje se nova imperativna norma kojom se jasno propisuje da sve aktivnosti vezane za ovjeru kandidatskih listi moraju biti završene najkasnije 65 dana prije dana izbora kako ne bi doveli upitanje provedbu daljnjih aktivnosti u skladu sa vremenskim planom izbornih aktivnosti.

Član 4.24. U stavu (4) dodaju se su riječi „Ove liste“ u cilju preciziranja norme koja se odnosi na obavezu objave kompenzacionih listi u Službenim glasilima.

Član 4.25. Ovom dopunom daje se ovlaštenje Centralnoj izbornoj komisiji BiH za propisivanje forme i sadržaja obrasca propisanog ovim prijedlogom dopune člana 4.25.

Član 5.1. Novim stavom (2) uvodi se institut ranog glasanja kojim se omogućava glasanje i osobama koje će opravdano biti odsutne na dan izbora (službeni put, medicinski razlozi...).

Ovakvu praksu primjenjuju i neke druge europske države (Danska, Island, Slovenija...) a ovim rješenjem omogućava se i osobama koje će opravdano biti odsutne da ostvare svoje biračko pravo. Način, rokove i procedure za ovu vrstu glasanja utvrdila bi Centralna izborna komisija BiH podzakonskim aktom.

Dopunom u stavu (2) nalaže se izbornim komisijama osnovnih izbornih jedinica da prilikom određivanja lokacija biračkih mjesta obavezno moraju voditi računa da te lokacije budu pristupačne osobama sa posebnim potrebama.

Ovim dopunama dosadašnji stavovi (2), (3), (4) i (5) postali bi stavovi (3), (4), (5) i (6).

OSCE/ODIHR u svojim neformalnim komentarima smatra da bi pitanja koja se odnose na bitne detalje prijevremenog glasanja, kao što je period prijevremenog glasanja, glavni kriteriji za birače koji imaju pravo glasanja na ovaj način i garancije za sprječavanje zloupotreba i osiguravanje tajnosti glasanja, trebaju biti uvršteni u zakon dok Centralna izborna komisija BiH predlaže da se ova pitanja urede podzakonskim aktom.

Član 5.3. Prijedlogom izmjena i dopuna u ovome članu precizira se način dostave izbornog materijala na način da se izborni materijal mora obavezno dostaviti biračkom odboru na biračkom mjestu a ne kao dosadašnjom praksom da se izborni materijal od strane predsjednika biračkih odbora preuzima u sjedištu izbornih komisija osnovnih izbornih jedinica te u čestim slučajevima nosi kući gdje nema apsolutne nikakve kontrole nad tim materijalom. Ovim rješenjem izborni materijal se dostavlja na biračka mjesta gdje se osigurava u zaključanim prostorijama do izbornog dana i dolaska biračkih odbora i posmatrača. Asistenciju kod ovih aktivnosti treba da pruža policija. Ovo novo rješenje doprinosi jačanju povjerenja u izborni proces.

Član 5.4. Ovim prijedlogom proširuje se odredba koja se odnosi na obavezu Centralne izborne komisije BiH da donese propise kojima se utvrđuje način zaduživanja glasačkih listića izdatih pojedinom biračkom mjestu na način da ovim propisima se reguliše i izgled, sadržaj, svojstva, karakteristike papira, štampa i kontrola zaduženih glasačkih listića.

Član 5.5. Izmjenama i dopunama ovog člana propisuje se obaveza prisustva predsjednika i članova biračkih odbora tokom cijelog procesa glasanja i brojanja glasačkih listića, te obavezu prisustva njihovih zamjenika u slučaju njihove odsutnosti.

Također, novim stavom (3) propisuje se obaveza prisustva zamjenika predsjednika i zamjenika članova biračkih odbora u toku procesa brojanja glasačkih listića na svim biračkim mjestima na kojima je glasalo preko 350 glasača. Ova odredba se dopunjava iz razloga potrebe ubrzanja procesa prebrojavanja glasova kao i dostave i unosa izbornih rezultata.

Član 5.6. Ovim prijedlogom odredba „*može tražiti*“ zamjenjuje se imperativnom normom da predsjednik biračkog odbora mora tražiti asistenciju policije u svim slučajevima u kojima dolazi do narušavanja javnog reda i mira na biračkim mjestima.

Član 5.7. Zbog čestih slučajeva površnog, nečitkog i neurednog vođenja zapisnika naglašava se potreba da birački odbori Zapisnike o radu biračkog odbora moraju voditi kontinuirano, detaljno-i čitko.

Član 5.8. U cilju transparentnosti procesa potrebno je da spiskovi članova biračkih odbora sa nazivima političkih subjekata koji su ih nominirali budu istaknuti na vidljivim mjestima na lokacijama biračkih mjesta. Ovu odredbu potrebno je dodatno razmotriti i uskladiti sa usvojenim prijedlogom člana 2.19.

Član 5.9. U stavu (3) i (4) ovoga člana neispravno je naveden vremenski period „*do tri sata ili kraće*“. Obzirom da vremenski period „*do tri sata*“ obuhvaća i kraće periode potrebno je izvršiti jezičnu korekciju u navedenim stavovima.

Član 5.10. Ovim članom navedeno je da Centralna izborna komisija BiH i nadležni organi za provođenje izbora osiguravaju da glasanje bude tajno i da se obavlja lično, glasačkim listićem. Ovakvim prijedlogom potrebno je naglasiti i da je Centralna izborna komisija BiH nadležni organ za provedbu izbora te da su za ove aktivnosti osim ove institucije nadležni i drugi hijerarhijski „niži“ organi za provedbu izbora i to izborne komisije osnovih izborih jedinica i birački odbori. Također, predlaže se dodavanje rečenice „*ili elektronski*“ čime se ispunjavaju zakonski uslovi za uvođenje elektronskog glasanja kada za to budu ispunjeni i drugi uslovi.

Član 5.13. U stavu (2) ovim izmjenama naglašava se obaveza člana biračkog odbora da osigura da potpis glasača u izvodu iz biračkog spiska na biračkom mjestu odgovara potpisu na identifikacionom dokumentu kojim je utvrđen identitet glasača.

Član 5.14. Ovaj član se usklađuje sa prijedlogom u izmjenama i dopunama člana 5.4. te se na ovaj način pobliže određuju potrebni uslovi za glasačke listiće. Izmjenama u stavu (2) tačka 3. omogućava se da glasač da najviše tri preferencijalna glasa a dopunama u stavu (3) ovlašćuje se Centralna izborna komisija BiH da donese podzakonski akt kojim će biti regulisan način glasanja birača.

Član 5.15. Predlaže se brisanje riječi „*korištenja i*“ obzirom da je suvišna i da uputstvo na glasačkom listiću sadrži samo način ispunjavanja glasačkog listića i postupanje sa listićem nakon ispunjavanja.

U istom članu u stavu (2) daje se ovlaštenje Centralnoj izbornoj komisiji BiH za donošenje podzakonskog akta kojim će pobliže biti reguliran način i procedura žrijebanja položaja političkih subjekata na glasačkim listićima.

Član 5.17. Jedan od razloga većeg broja nevažećih listića u prehodnim izbornim ciklusima je i činjenica da su u ovu statistiku ulazili i nepopunjeni glasački listići. Nepopunjen glasački listić može predstavljati i izraz volje birača da ne želi da glasa niti za jednog od predloženih kandidata. S tim u vezi Centralna izborna komisija BiH predlaže razdvajanje nevažećih od nepopunjenih listića kao i uvođenje odvojenih statistika za nevažeće odnosno nepopunjene listiće. Slična rješenja zabilježena su i u praksama drugih zemalja.

Član 5.19. Ovim prijedlogom ovlašćuje se Centralna izborna komisija BiH da podzakonskim aktom reguliše način primjene ovog člana.

Član 5.21. Ova dopuna se predlaže u cilju usklađivanja sa prijedlogom promjena u članu 5.1 i uvođenja sistema ranog glasanja u izborni sistem Bosne i Hercegovine,

Član 5.23. Dosadašnjim rješenjem u stavu (1) ovog člana navedeno je da birački odbor, između ostalog, počinje utvrđivati rezultate glasanja nakon završetka procesa glasanja. Obzirom da rezultate glasanja „utvrđuje“ isključivo Centralna izborna komisija BiH svojom odlukom, potrebno je izvršiti predmetnu izmjenu u skladu sa prijedlogom.

Član 5.25. Ova izmjena se predlaže u cilju usklađivanja sa prijedlogom izmjena člana 5.17. Izbornog zakona BiH.

Član 5.26. Kao i u prijedlogu za izmjene člana 5.23. Izbornog zakona BiH potrebno je izvršiti izmjene obzirom da rezultate izbora utvrđuje Centralna izborna komisija BiH posebnom odlukom.

Član 5.27. Ovom dopunom u stavu (1) propisuje se obaveza kontrolora izbornih rezultata da unose izborne rezultate sa obrazaca izbornih rezultata sa biračkih mjesta, kao i sa obrazaca sa pravilnog objedinjavanja utvrđenih izbornih rezultata, što do sada nije bilo dovoljno precizno regulisano.

Član 5.30. Računanjem rokova na sate umjesto na dane kao što je do sada bio slučaj skraćuje se vrijeme u kojem izborni akteri imaju mogućnost podnošenja zahtjeva za ponovno brojanje glasačkih listića s obzirom da prema dosadašnjem rješenju rok počinje teći narednog dana od dana donošenja odluke Centralne izborne komisije BiH o utvrđivanju izbornih rezultata. Ovim izmjenama rok bi počeo teći odmah po dostavi odluke Centralne izborne komisije BiH i istekao bi u roku od 72 sata, čime bi se cijela aktivnost skratila za jedan radni dan.

Član 5.32. Centralna izborna komisija BiH donosi odluku o potvrđivanju rezultata izbora 30 dana od dana održavanja izbora. Ovim prijedlogom omogućava se ovoj instituciji da u izuzetno opravdanim slučajevima, a zbog potrebnog dodatnog vremena i utvrđivanja činjeničnog stanja, ovu odluku donese i 45 dana od dana održavanja izbora.

Novim stavom (2) u ovome članu navodi se da je odluka o potvrđivanju izbornih rezultata konačna, obavezujuća i da protiv nje nije moguće izjaviti žalbu s obzirom da su ova pravna sredstva izbornim akterima omogućena nakon donošenja odluke o utvrđivanju rezultata, te se ova odluka o potvrđivanju izbornih rezultata donosi nakon svih završenih aktivnosti i proteka rokova za podnošenje žalbi.

Ovom dopunom dosadašnji stav (2) postao bi stav (3).

Član 6.2. Predložene intervencije u stavu (2) i (3) rade se u cilju preciziranja člana 6.2.

Član 6.6. Ovim prijedlogom omogućava se Centralnoj izbornoj komisiji BiH da u izuzetnim, naročito složenim situacijama, a radi potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja produži rok za rješavanje predmeta po prigovorima i žalbama. Naime, postoje složeniji slučajevi u praksi kada je potrebno izvršiti dodatni dokazni postupak, a što nije realno moguće izvesti u roku od 48 sati kako je to sada regulirano Izbornim zakonom BiH.

Također, propisuje se obaveza obavještanja javnosti o postupcima po prigovorima i žalbama, te vođenja evidencije ovih postupaka. Ovim prijedlogom provodi se preporuka 20. i 21. iz završnog izvješća OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine.

Član 6.7. Ovim prijedlogom omogućava se i sankcioniranje i kontrolora izbornih rezultata u centrima za brojanja, omogućava izricanje administrativne mjere zabrana obavljanja funkcije kontrolora izbornih rezultata, te se predlaže povećanje maksimalnog iznosa kazne na 30.000,00 KM. U cilju jasnijeg nomotehničkog normiranja član je potrebno podijeliti u dva stava.

Član 6.9. U stavu (1) brišu se riječi „*kojom je odlučeno o primjeni ovog Zakona*“ obzirom da nepotrebno opterećuju tekst Zakona.

Prijedlogom stava (4) provodi se preporuka 21. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine.

Naziv **Poglavlja 7.** mijenja se iz razloga što se ovim izmjenama i dopunama omogućava izbornoj administraciji i vođenje postupaka i utvrđivanja odgovornosti političkih subjekata za kršenje odredbi iz obvog poglavlja kao što su sprječavanje novinara da obavljaju svoj posao u skladu sa pravilima profesije i izbornim pravilima, obećavanje novčane nagrade ili druge materijalne koristi s ciljem dobivanja podrške birača ili prijatni pristalicama drugih političkih subjekata, podsticanja na glasanje osoba koje nemaju pravo glasa, korištenja jezikom koji bi nekoga mogao navesti ili podstaći na nasilje ili širenje mržnje, ili objavljivati ili upotrebljavati slike, simbole, audio i video zapise, SMS poruke, internet komunikacije ili druge materijale koji mogu tako djelovati za period od raspisivanja izbora pa do potvrđivanja rezultata izbora a ne kao do sada samo u vrijeme službene kampanje.

Dodaje se **novi član 7.1** kojim se zabranjuje preuranjena izborna kampanja. Pod preuranjenom izbornom kampanjom podrazumjeva se vođenje plaćene izborne kampanje u periodu od dana raspisivanja izbora pa do službenog početka izborne kampanje. Ovo se naročito odnosi na vođenje kampanje koja je stereotipnog i uvredljivog sadržaja u odnosu na muškarac i/ili žene ili koja podstiče stereotipno i uvredljivo ponašanje na osnovu spola ili ponižavajući odnos prema pripadnicima različitog spola. Naime, izborna kampanje počinje mjesec dana prije dana održavanja izbora i traje do početka izborne šutnje koja počinje 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta. Međutim, u praksi politički subjekti vrlo često počinju aktivnosti koje imaju sva obilježja izborne kampanje koristeći činjenicu da zakonodavac nije predvidio ovu situaciju niti je propisao sankciju za ovakve slučajeve.

Član 1.11 ovim izmjenama i dopunama prebacuje se u Poglavlje 7. te postaje **član 7.1a** obzirom da svojim sadržajem treba da bude situiran u poglavlje 7 koje govori o ponašanju izbornih subjekata od dana raspisivanja izbora pa do dana potvrđivanja rezultata, a ne u Poglavlje 1 kojim su uređena opća načela Izbornog zakona BiH.

Ovim prijedlogom član 7.1 postao bi član 7.1b.

Sa ciljem osiguranja jednakosti oba spola predlaže se novi **član 7.1c** kojim bi se politički subjekti obavezali da osiguraju ravnornjernu promociju oba spola u medijskim nastupima, javnim skupovima i drugim oblicima izborne kampanje.

OSCE/ODIHR smatra da ovim prijedlogom obuhvaćen prvi dio preporuke broj 16. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine.

Član 7.2. Dodaje se novi stav (4) kojim se izabranom članu organa vlasti, odnosno nosiocu javne funkcije izričito zabranjuje korištenje javnih resursa u svrhu bilo kojeg oblika izborne kampanje, svoje promocije, odnosno promocije političkog subjekta. Ovim prijedlogom provodi se preporuka 15. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2014. godine, preporuka 3. i 17. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine.

Prema mišljenju OSCE/ODIHR-a iako je cilj prijedloga jasan, pravni okvir ne bi trebao zabraniti potpuno korištenje javnih resursa, već bi trebao omogućiti jednak pristup tim resursima za sve učesnike tokom izbornog procesa, uključujući javno finansiranje političkih stranaka i kampanja, zgrada i objekata koji se koriste za vođenje kampanje, do medija u javnom vlasništvu. Nepostojanje bilo kakvih drugih zakonskih odredbi, kojima se provodi zabrana zloupotrebe državnih resursa (na primjer, neprovođenje kampanje od strane javnih dužnosnika u određenom vremenskom periodu ili tokom službenog putovanja), može se potencijalno iskoristiti u korist određenog kandidata ili stranke. Centralna izborna komisija BiH saglasna je sa ovom konstatacijom OSCE/ODIHR-a te će slučajeve zloupotrebe javnih sredstava u svrhu kampanje cijeliti u svakom pojedinom slučaju.

Dodaje se novi **član 7.2b** kojim se politički subjekti obavezuju da u roku od 15 dana od dana izbora osiguraju uklanjanje svih oglasa, plakata, postera i drugog sličnog materijala koji su korišteni u svrhu izborne kampanje tog političkog subjekta sa javnih mjesta i javnih objekata. Naime, izborna kampanja traje do početka izborne šutnje, međutim, u praksi su česti slučajevi da se materijali (plakati, poster...) nalaze na površinama i vidljivim mjestima i mjesecima nakon održanih izbora. Ovim rješenjem politički subjekti bi snosili odgovornost da se svi ovi materijali uklone u roku od 15 dana od dana potvrđivanja rezultata izbora.

Član 7.3. U cilju ispunjenja preporuke broj 22. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR o provedbi Općih izbora 2018. godine u prijedlog člana 1.1a ugrađena je definicija govora mržnje. Ovom izmjenom i dopunom usklađuje se odredba člana 7.3 sa prijedlogom definicije. Također, zbog sve većeg utjecaja socijalnih mreža i mobilnih aplikacija u izbornom procesu proširuje se ova odredba i na ove oblike komunikacije. Također, dopunom stava (2) sprječava se zloupotreba zakonskog prava na učešće u radu biračkog odbora ispred jednog političkog subjekta protivno odredbi člana 2.19 ovog Zakona i to fiktivnim predstavljanjem u ime političkog subjekta kojem je mjesto u biračkom odboru pripalo sa ciljem pogodavanja drugom političkom subjektu kojem to mjesto u biračkom odboru nije pripalo.

Konvencija Ujedinjenih naroda obavezuje države potpisnice da osiguraju da svi subjekti moraju svoje aktivnosti koje se tiču djeteta i u kojima su uključena djeca, sprovesti isključivo u najboljem interesu djeteta. Djeci mora biti osigurana potrebna zaštita, što znači da se djeca ne smiju koristiti u kampanji za ostvarivanje ciljeva odraslih već se njihove potrebe moraju prepoznati u programima stranke. Prema ovoj konvenciji djeci nije mjesto na stranačkim stranicama, na društvenim mrežama, na fotografijama sa političarima, bilbordima, tribinama, posterima, niti trebaju nositi obilježja stranke. Djeca moraju biti u programima koji unaprijeđuju položaj djece koji će u datim uslovima ponuditi moguća rješenja i odgovoriti na potrebe djece. Konvencija propisuje da zaštita prava djece u svim oblastima, pa i u ovoj, zahtjeva jasna pravila koja uređuju obaveze nadležnih službi i institucija na postupanje i odgovornost za nepoštivanje utvrđenih pravila i procedura.

Na problem zloupotrebe djece u političke svrhe više puta su upozoravali i Institucija ombudsmena za zaštitu ljudskih prava BiH kao i Ombudsmen za djecu Republike Srpske. Uzimajući u obzir

navedeno Centralna izborna komisija BiH predlaže da se u članu 7.3 stav (1) doda nova tačka 8) kojom se zabranjuje zloupotreba djece u političke svrhe.

OSCE/ODIHR svojim neformalnim komentarima naglašava da je važno imati na umu da međunarodno pravo ne definira govor mržnje i umjesto da zabranjuje govor mržnje kao takav, međunarodno pravo zabranjuje poticanje na diskriminaciju, neprijateljstvo i nasilje. Govor mržnje koji ne doseže prag poticanja nije nešto što države moraju zabraniti.

Član 7.4. U stavu (2) riječi „radio i televizijski program“ zamjenjuju se riječima „audiovizuelne medijske usluge i medijske usluge radija“ u skladu sa preporukom Regulatorne agencije za komunikacije.

Brisanjem tačke 5. u stavu (1) i propisivanjem novog stava (3) zabranjuju se sve aktivnosti koje ometaju i opstruiraju izborni proces za cijelo vrijeme izbornog procesa a ne samo 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta.

Član 8.4. Obzirom da je Parlamentarna skuština Bosne i Hercegovine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o popunjavanju upražnjenog mjesta člana Predsjedništva BiH u toku trajanja mandata (“Službeni glasnik BiH“ broj 16/02) potrebno je izvršiti dopunu u skladu sa prijedlogom na način da se brišu navodi o službeni glasnicima u kojima su objavljeni zakoni s obzirom da bi svaka naredna izmjena i dopuna ovog Zakona zahtjevala i intervencije u Izbornom zakonu BiH.

Član 9.11. U cilju provedbe preporuke broj 8. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine predlaže se da se u stavu (1) doda riječ „obavezno“ čime se imperativno nalaže Parlamentarnoj skupštini BiH da svako četiri godine preispita izborne jedinice i broj mandata dodijeljenih svakoj izornoj jedinici, kako bi se osiguralo da su utvrđene, uzimajući u obzir geografska ograničenja, u skladu sa demokratskim principima, a naročito sa proporcionalnošću između broja mandata i broja birača registrovanih u Centralni birački spisak.

Član 9.12.b. Riječ „ovjere“ zamjenjuje se riječima „*potvrđivanja rezultata*“ obzirom da Centralna izborna komisija BiH donosi odluku o potvrđivanju rezultata a ne ovjerava rezultate kako je to navedeno postojećim zakonskim rješenjem.

Član 10.3. U ovaj član dodaje se i lista nezavisnih kandidata s obzirom da je trenutnim zakonskim rješenjem izostavljena.

Član 10.6. U stavu (3) riječ „*drugoj*“ zamjenjuje se rječju „*redovnoj*“ čime se precizira ova odredba na način da se na kompenzacijskoj listi može naći samo kandidat koji je ranije ovjeren na redovnoj listi tog političkog subjekta.

Član 10.9. U cilju provedbe preporuke broj 8. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine predlaže se da se u stavu (1) doda riječ „obavezno“ čime se imperativno nalaže Parlamentu Federacije BiH da svako četiri godine preispita izborne jedinice i broj mandata dodijeljenih svakoj izornoj jedinici, kako bi se osiguralo da su utvrđene, uzimajući u obzir geografska ograničenja, u skladu sa demokratskim principima, a naročito sa proporcionalnošću između broja mandata i broja birača registrovanih u Centralni birački spisak.

Član 10.13. Obrazloženje Isto kao i za prijedlog iz člana 9.12b.

Član 10.16. Ovim prijedlogom precizira se način izbora delegata u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH.

Član 10.18. Predlaže se da se riječi „*nova kantonalna skupština*“ zamjene riječima „*novi saziv kantonalne skupštine*“ u cilju terminološke korekcije ovog stava.

Član 11.9. U cilju provedbe preporuke broj 8. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine predlaže se da se u stavu (1) doda riječ „obavezno“ čime se imperativno nalaže Narodnoj skupštini Republike Srpske da svako četiri godine preispita izborne jedinice i broj mandata dodijeljenih svakoj izbornoj jedinici, kako bi se osiguralo da su utvrđene, uzimajući u obzir geografska ograničenja, u skladu sa demokratskim principima, a naročito sa proporcionalnošću između broja mandata i broja birača registrovanih u Centralni birački spisak.

Član 11.12. Ovim prijedlogom omogućava se svakom poslaniku da delegira delegate u Vijeće naroda Republike Srpske, a ne samo da to bude omogućeno političkim strankama koje su zastupljene u klubovima poslanika odgovarajućih konstitutivnih naroda i ostalih, članovima jednog od ovih klubova poslanika, kao članovima ad hoc komisija koje se biraju u skladu s članom 11.11 stav (2) Izbornog zakona BiH, kako je to u trenutnom zakonskom rješenju navedeno.

Član 11.15. Ovim prijedlogom rok izražen u mjesecu zamjenjuje se rokom izraženim u danima.

Član 13.2. Obzirom da je veći broj općina u Bosni i Hercegovini dobio status grada potrebno je uskladiti odredbe ovog člana s navedenom činjenicom. Dosadašnja tačka 3. se razdvaja u dvije nove tačke 3. 4. zbog velikog raspona broja vijećnika u odnosu na broj birača u Centralni birački spisak za te osnovne izborne jedinice.

Također, ovim prijedlogom obavezuje se Centralna izborna komisija BiH da obavještava organe iz stava (1) ovog člana o broju birača upisanih u Centralni birački spisak u roku od 90 dana prije dana raspisivanja izbora a radi usklađivanja statuta ovih organa i određivanja broja članova vijeća odnosno skupštine.

Član 13.3. Zbog velikog raspona broja članova u kantonalnim skupštinama u odnosu na broj birača u Centralnom biračkom spisku za te kantone predlaže se izmjena predmetne odredbe.

Član 13.7. U stavu (2) riječ „*Ako*“ zamjenjuje riječ „*Kada*“ u cilju terminološkog preciziranja odredbe. Također, dodaju se novi stavovi (4) i (5) koji jasno preciziraju postupanja u slučaju smrti kandidata za načelnika/gradonačelnika prije i na dan izbora. Tokom provedbe Lokalnih izbora 2020. godine kandidat za načelnika općine Travnik koji je osvojio najviše glasova je preminuo na dan izbora. Zbog navedenog i činjenice da kandidatu koji je osvojio najveći broj glasova nije bilo moguće uručiti mandat, Centralna izborna komisija BiH je donijela odluku o ponavljanju izbora u ovoj osnovnoj izbornoj jedinici, a što je kasnije svojom odlukom potvrdio i Sud Bosne i Hercegovine. Ovim prijedlogom jasno se i precizno propisuje situacija koja do sada u Izbornom zakonu BiH nije bila dovoljno regulisana i propisuje postupanje u ovim slučajevima.

Član 13.10. Ovim prijedlogom precizira se stav (1) ovog člana te propisuje obaveza da Centralna izborna komisija BiH donese podzakonski propis kojim se reguliše način provedbe izbora iz člana 13.10 ovog Zakona.

Naziv **Poglavlja 14** mijenja se iz razloga što se ovim prijedlogom izmjena i dopuna uvodi i institut vanrednih izbora u izborni proces Bosne i Hercegovine te hronološkog usklađivanja s redoslijedom odredbi.

Član 14.1. Ovim prijedlogom precizira se odredba koja se odnosi na obavezu raspisivanja ponovljenih izbora koji se *u pravilu* raspisuju u roku od 15 dana pravosnažnosti odluke o poništenju izbora. Međutim, u izuzetnim i opravdanim situacijama ovaj rok može biti i duži ukoliko je za istinito i potpuno utvrđivanje činjeničnog stanja potrebno provesti dodatni istražni postupak. Ovako tumačenje potvrđeno je i od strane Suda Bosne i Hercegovine u žalbenom postupku po potvrđenim odlukama o poništenju Lokalnih izbora 2020. godine u osnovnim izbornim jedinicama Doboj i Srebrenica.

Ovaj amandman prema mišljenju OSCE/ODIHR-a može pomoći u rješavanju vanrednih okolnosti vezanih za pravovremeno održavanje ponovljenih izbora. Istovremeno, prijedlogu nedostaju jasni uslovi za odgađanje izbora u ovoj situaciji, što može narušiti pravnu sigurnost i osporiti načelo redovnog održavanja izbora.

Član 14.2. Ovim prijedlogom propisuje se izuzetak od obaveze provođenja odgođenih izbora u roku od 30 dana u slučajevima kada nadležni organi ne osiguraju potrebna sredstva za provedbu izbora.

Član 14.3. Ovim prijedlogom uvodi se institut vanrednih izbora u izborni sistem Bosne i Hercegovine u slučajevima kada je neki neki organ raspušten u skladu sa ustavom. U ovom slučaju mandat novoizabranih predstavnika bi trajao četiri godine, a izbori bi se provodili u skladu sa odredbom člana 14.3 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine.

Naziv Poglavlja 15 mijenja se obzirom da ovo poglavlje ne obuhvaća samo finansiranje političkih stranaka za vrijeme izborne kampanje nego i period prije i nakon završetka izborne kampanje.

Novim **član 15.1** propisuje se način osiguranja sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje na način da se ova sredstva osiguravaju iz izvora propisanih Zakonom o finansiranju političkih stranaka i Izbornim zakonom BiH.

U dosadašnjem članu 15.1 koji ovim prijedlogom postaje **član 15.1a**, briše se iznos od 100,00 KM zbog čega se politički subjekti obavezuju da prijave sve novčane donacije bez ograničenja. Ovo se predlaže zbog činjenice da se novčani prilozi prikazuju kao prilozi više osoba koji su od manji od 100,00 KM zbog čega ne postoji obaveza prikazivanja ovih donatora u finansijskim izvještajima. Ovim rješenjem se doprinosi transparentijim finansiranju političkih stranaka.

Također, prijedlogom u tački 4. politički subjekti su obavezni da u svojim izvještajima prikažu i troškove oglašavanja putem interneta, jer se kampanja u današnjim uvjetima dobrim dijelom vodi na društvenim mrežama.

Prema mišljenju OSCE/ODIHR-a trebalo bi ipak uzeti u obzir da, s prijedlogom izmjene člana 15.1a. prema kojem se zahtijeva da se sve donacije, bez obzira na to koliko mali iznos bio, prijave postoji rizik da će ovaj nivo transparentnosti obeshrabriti građane u bilo kakvom sudjelovanju u političkom sistemu.

Novim **članom 15.1b** propisuje se obaveza političkim subjektima otvaranja posebnog računa za finansiranje troškova političke kampanje. Ovaj račun otvara centrala, odnosno glavni odbor političke stranke najkasnije sa danom podnošenja prijave za ovjeru za učestvovanje na izborima a najranije tri mjeseca prije dana podnošenja prijave za ovjeru. Sredstva koja politički subjekti koji učestvuju na izborima moraju namjeravaju trošiti za izbornu kampanju moraju biti uplaćena na ovaj račun i na ovaj račun ne mogu se primati druge uplate. Neurošena sredstva se sa ovog računa moraju uplatiti na transakcijski račun centrale političkog subjekta, a ukoliko sredstva sa ovog računa nisu dovoljna za podmirenje svih obaveza, iste se plaćaju sa računa centrale političkog subjekta. Neurošena sredstva se srazmjerno vraćaju izvorima ili donatorima. Ovim rješenjima provode se i preporuke I. – IV. GRECO-a iz IV. kruga evaulacije.

Član 15c. Ovim članom reguliše se način finansiranja izbornih kampanja koalicija na način da račun otvara jedna od članica koalicije, a odnosi između članova koalicije se regulišu međusobnim sporazumom. Sredstva uplaćena na ovaj račun od strane jednog od političkih subjekata ne smatraju se donacijom u smislu ovog zakona.

Član 15d. Politički subjekti izvještaj o prometu posebnog računa za finansiranje troškova izborne kampanje za period od njegovog otvaranja do dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore obvezno podnose Centralnoj izbornoj komisiji BiH a što je i uvjet za ovjeru tih političkih subjekata. Izvještaj o prometu transakcijskog računa za finansiranje izborne kampanje se unose i u elektronsku aplikaciju kao i novčanim i nenovčanim donacijama, kao i identitet donatora, zajedno sa datumom i iznosom takve uplate; izvještaj o troškovima (rashodima) izborne kampanje, kao i računima dobavljača i izvršitelja usluga, sa ažuriranim podacima do dana podnošenja izvještaja tri dana prije dana održavanja izbora. Također, politički subjekt podnosi i Izvještaj u roku od 30 dana od dana objavljivanja izbornih rezultata u Službenom glasniku BiH unosom u elektronsku aplikaciju, finansijski izvještaj o prometu transakcijskog računa za finansiranje izborne kampanje, izvorima finansiranja izborne kampanje, troškovima (rashodima) izborne kampanje za period od dana podnošenja prijave za ovjeru za izbore do dana potvrđivanja rezultata izbora, kao i iznos i vrstu neizmirenih dugova za troškove izborne kampanje.

Član 15.2. Proširuje se obaveza Centralne izborne komisije BiH na način da se obsvezuje propisati i sadržaj izjave iz člana 15.1. stav (1) tačka 5. ovog prijedloga.

Član 15.3. Ovim prijedlogom produžava se rok za imenovanje ovlaštene osobe koja je odgovorna za podnošenje izvještaja i vođenje knjiga i koja je ovlaštena da kontaktira sa Centralnom izbornom komisijom BiH sa tri na petnaest dana s obzirom da je se u praksi ovaj rok pokazao kao neopravdano kratak.

Član 15.4. Precizira se obaveza nezavisnog kandidata za podnošenje izvještaja Centralnoj izbornoj komisiji BiH.

Član 15.5. U članu 15.5 jasno i precizno se propisuje obaveza Centralne izborne komisije BiH kojom se pristup izvještajima mora osigurati putem internet stranice Centralne izborne komisije BiH.

Član 15.7. Predlaže se da se riječi „*kandidati izabrani*“ zamjeni riječima „Izabrani zvaničnici“ u cilju terminološkog preciziranja pojma.

Član 15.8. Predlaže se da se riječi „*kandidati izabrani*“ zamjeni riječima „Izabrani zvaničnici“ u cilju terminološkog preciziranja pojma- s obzirom da se izjave o imovinskom stanju dostavljaju i putem elektronske aplikacije potrebno je precizirati i način dostave izjave o imovinskom stanju i na ovaj način.

Izmjenama u stavu (3) propisuje se obaveza dostavljanja imovinskog kartona nakon prestanka mandata i u slučajevima opoziva i oduzimanja mandata zbog pravosnažnosti sudske presude kojom je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od šest mjeseci ili dulje. Također, ova obaveza se briše u slučajevima kada osoba izgubi mandat zbog činjenice smrti.

Član 15.9. U cilju preciziranja obaveze Centralne izborne komisije BiH za objavom izjava o ukupnom imovinskom stanju predlaže se izmjena postojećeg člana. Ovim prijedlogom propisuje se način omogućavanja dostupnosti izjava, a to je putem internet stranice Centralne izborne komisije BiH. Odgovornost za tačnost podataka iz izjave leži na podnosiocu izjave, jer ne postoje razvijeni mehanizmi provjera navedenih podataka. Također, propisuje se i obaveza Centralne izborne komisije BiH da podzakonskim aktom uredi formu i sadržaj izjave o imovinskom stanju kao rokove i način dostave.

Član 15.10. Obzirom da se Centralni birački spisak zaključuje više puta tokom izbornog procesa prijedlogom dopune stava (1) precizira se da se ovo odnosi na podatke iz Centralnog biračkog spiska zaključanog 45 dana prije dana održavanja izbora. Obzirom da je veći broj općina dobio status grada potrebno je uskladiti i odredbu stava (2) ovog člana.

Također, predlažu se korekcije visine maksimalno dozvoljenog iznosa za financiranje izborne kampanje obzirom da su postojeći iznosi veliki i stranke raspolažu značajnim iznosima za finansiranje izbornih kampanja te ovim iznosima gotovo da nema prekoračenja postojećih maksimalnih iznosa.

Naziv **Poglavlja 16** mijenja se u “Mediji“ zbog činjenice da ovo poglavlje uređuje postupanje medija u izbornom periodu, a ne samo u vrijeme izborne kampanje kako je to navedeno trenutnim nazivom ovog poglavlja.

Član 16.1. Predlaže se novi stav (2) kojim se obvezuju mediji da objave i učine transparentnim informacije o vlasništvu nad medijima. Ovim prijedlogom provodi se preporuka broj 18. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine.

Član 16.2. Ovim prijedlogom utvrđuju se nova načela obavezujuća za medije u izbornom procesu i to načelo izbalansiranosti, jednakog pristupa, ravnopravnosti i pravičnosti kojim se političkim subjektima omogućuje jednak tretman u medijskom prostoru a organi za provedbu izbora ovlašćuju se za dostavljanje prijave Regulatornoj agenciji za komunikacije u slučajevima kršenja odredbi ovog člana.

Član 16.3. Prijedlogom se organi za provedbu izbora ovlašćuju za dostavljanje prijave Regulatornoj agenciji za komunikacije u slučajevima kršenja odredbi ovog člana od strane medija a Centralna izborna komisija BiH za vođenje postupka utvrđivanja odgovornosti kandidata za kršenje odredbi ovog člana.

Član 16.4. Ovim prijedlogom utvrđuju se dodatna načela obavezujuća za elektronske medije u izbornom procesu i to načela izbalansiranosti, jednakog pristupa, ravnopravnosti i pravičnosti.

Član 16.5. Ova odredba mijenja se na osnovu prijedloga Regulatorne agencije za komunikacije a u cilju proširenja ove odredbe na cijelo vrijeme izbornog perioda.

Član 16.5. Ova odredba mijenja se na osnovu prijedloga Regulatorne agencije za komunikacije na način da se odredba proširuje na sve novinare i voditelje, a ne samo elektronskih medija.

Član 16.11. Ovim prijedlogom jasnije se precizira period od 24 sata prije otvaranja biračkih mjesta koji se odnosi na izbornu šutnju te da u tom periodu ne može biti nikakvog medijskog izvještavanja o aktivnostima koja se odnose na političku i izbornu kampanju.

Član 16.13. Prijedlogom je izmjenjena i dopunjena na način da u stavu (1) se propisuje obaveza elektronskog medija da odbije plaćeno političko oglašavanje u svim slučajevima propisanim u stavu (1) tač. a) – f). Dosadašnja tačka c) koja je bila uopćenog karaktera na način da se preciziraju i dodatni slučajevi u kojima mediji imaju pravo odbiti objave političkog oglašavanja i to u slučajevima oglašavanja koja uključuju bilo kakvu diskriminaciju ili predrasude na osnovu spola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla, kao i svaki drugi sadržaj koji ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemoguću ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda, da se oglašavanjem ponižava, zastrašuje ili podstiče na mržnju, nasilje ili diskriminaciju protiv osoba ili grupe na osnovu pola, rase, etničke pripadnosti, nacionalnosti, vjere ili uvjerenja, invalidnosti, posebnih potreba, dobi, seksualne orijentacije, društvenog porijekla ili na osnovu bilo koje druge okolnosti koja ima za svrhu ili posljedicu da bilo kojoj osobi onemoguću ili ugrožava priznavanje, uživanje ili ostvarivanje na ravnopravnoj osnovi, njegovih prava i sloboda, zatim oglašavanja koje uključuje zloupotrebu djece u političke svrhe u skladu sa međunarodnim standardima te ukoliko je oglašavanje u suprotnosti sa ostalim propisima Regulatorne agencije za komunikacije BiH.

Ovim prijedlogom političkim subjektima i medijima Regulatorna agencija za komunikacije po njihovom zahtjevu može izdavati obavezujuća mišljenja u vezi primjene ove odredbe.

OSCE/ODIHR pozitivnim ocjenjuje pojašnjava postojeće odredbe člana 16.13., prema kojima elektronski mediji imaju pravo odbiti objave političkog oglašavanja i to u slučajevima oglašavanja koja uključuje bilo kakvu diskriminaciju ili predrasude po razlozima navedenim u Nacrtu, ili ako sadržaj ima za cilj ili učinak kršenje prava i sloboda bilo koje osobe ili kada potiče mržnju ili nasilje protiv bilo koje osobe ili grupe po bilo kojoj osnovi, ili kada oglas uključuje zlostavljanje djece u političke svrhe ili je u suprotnosti s drugim propisima.

Član 16.14. Riječi od „30 dana prije dana održavanja izbora“ zamjenjuju se riječima „izborne kampanje“ s obzirom da je definicija izborne kampanje sadržana u članu 1.1a te je jasno propisano na što se odnosi ovaj period. U stavu (3) briše se riječ „plaćenog“ obzirom da su vrlo česti slučajevi u praksi vođenja preuranjene izborne kampanje a sankcionisanje je moguće samo u slučajevima u kojima se dokaže da se radi o plaćenom političkom oglašavanju.

Zadnja rečenica u stavu (3) prebačena je kao novi stav (4) u cilju naglašavanja zabrane stereotipnog i uvredljivog ponašanja u odnosu na žene i muškarce.

Član 16.14a. Ovom odredbom propisuje se da se odredbe člana 16.14 stav (3) i (5) shodno primjenjuju i na privatne elektronske medije, online medije, socijalne medije ili bilo koji oblik javnog oglašavanja.

Član 16.15a. Obzirom na sve veću ulogu socijalnih mreža u društvenom životu ovim se omogućava političkim subjektima i vođenje kampanje putem interneta.

Član 16.16. Ovim članom jasnije se precizira obaveza Centralne izborne komisije BiH za vođenje postupaka utvrđivanja odgovornosti političkih subjekata za kršenje odredbi ovog poglavlja.

Član 16.17. Ova odredba se usklađuje sa proširenim nadležnostima Vijeća za štampu i na on-line medije te nazivu ove institucije.

Član 16.17a. U cilju sprječavanja dezinformisanja i iznošenja lažnih informacija od strane političkog subjekta putem elektronskih medija i interneta koje mogu ugroziti integritet izbornog procesa ovim prijedlogom ovlašćuje se Centralna izborna komisija BiH da provede postupak i utvrdi eventualnu odgovornost političkog subjekta.

Član 16.17b. Ovim prijedlogom provodi se preporuka broj 16. iz završnog izvještaja OSCE/ODIHR-a o provedbi Općih izbora 2018. godine i omogućava olakšavanje ženama političkog napredovanja, povećaju vidljivosti kandidatkinja tokom izbornih kampanja, kao i da se integrišu pitanja vezana za spolove u platformama političkih subjekata.

U slučaju kršenja odredbi ovog člana Regualtorna agencija za komunikaciju je ovlaštena da provede potupak i utvrdi eventualnu odgovornost medija.

Član 17.2. Ovim prijedlogom omogućava se izbornim akterima da imaju više posmatrača u centru za brojanje, a ne samo jednog kako je to bilo do sada u ovome zakonskom rješenju. Naime, u centru za brojanje istvoreneno se vrši brojanje na više stolova za brojanje i za više izbornih jedinica, također paralelno se odvijaju procesi u prostorijama za verifikaciju glasova pristiglih putem kao i pripema glasačkih listića za proces brojanja. S obzirom da izborni akteri u isto vrijeme

mogu imati samo jednog posmatrača nije moguće vršiti posmatranje više procesa koji se u isto vrijeme odvijaju u centru za brojanje.

OSCE/ODIHR smatra da se ovom izmjenom smanjuje mogućnost zloupotrebe i povećava transparentnost i vjerodostojnost procesa.

Član 17.8. Obzirom da je pravni lijek koji može uložiti promatrač u slučaju navedenim ovim članom u svojoj naravi žalba, te da se radi o drugostepenoj odluci Centralne izborne komisije BiH, potrebno je termin „prigovor“ zamjeniti pravnim terminom „žalba“.

Član 18.3. Ovaj član se briše s obzirom da je način finansiranja reguliran članom 1.2a ovog Zakona te se ova odredba nepotrebno ponavlja.

Član 19.8. Članom Izbornog zakona BiH propisano je da će Parlamentarna skupština BiH izvršiti, između ostalog, i preispitivanje novčanih kazni utvrđenih ovim zakonom najmanje svake četiri godine, te odrediti da li su u stanju s ekonomskim i finansijskim stanjem u Bosni i Hercegovini. Obzirom da praksa pokazuje da izricanje novčanih kazni ne odvraća političke subjekte od kršenja odredbi ovoga Zakona, Centralna izborna komisija BiH predlaže povećanje kazni za zaposlene ili angažirane u izornoj administraciji, te da na osnovu ovoga Centralna izborna komisija BiH može izreći kazne od 600,00 KM do 3.000,00 KM.

Ovim prijedlogom predviđaju se sankcije zbog kršenja odredbi predloženih ovom Inicijativom ali i odredbi koje su do sada bile u Izbornom zakonu BiH ali Zakon nije prepoznavao sankcije za kršenje ovih odredbi (čl 2.17, 5.6 st. (3) i (5) i 5.20), također predviđa se i mogućnost kažnjavanja političkih subjekata koji su predložili članove biračkih odbora za koje se utvrdi za kršili odredbe ovoga Zakona.

S obzirom na dva prijedloga člana 2.19 biti će potrebno izvršiti nomo-tehničke korekcije u numeriranju točaka ovisno od usvojenog prijedloga.

Član 19.9. kao i za član 19.8 predlaže se povećanje novčane sankcije u stavu (1) koja se prema ovome prijedlogu može izreći u iznosu od 3.000,00 KM do 30.000,00 KM. Također, predlaže se nova tačka a) kojom se propisuje sankcija za političkog subjekta čiji kandidat ne postupi u skladu sa odredbama člana 1.8 ovog Zakona, te nove točke e) i f) kojim se predviđa sankcija za korištenje javnih sredstava i resursa za promociju političkog subjekta te neuklanjanje izbornog materijala 15 dana od dana izbora. Zatim, predlaže se i sankcionisanje političkih subjekata koji imaju povlašteni tretman u medijima i koriste javnu funkciju koja im osigurava povlašten tretman elektronskim medijima, koji putem elektronskih i printanih medija plasira stereotipne i uvredljive sadržaje u odnosu na žene i muškarce i koji iznose lažne informacije od strane političkog subjekta putem elektronskih medijima i interneta koje mogu ugroziti integritet izbornog procesa i dezinformirati birače.

Stavovi (2), (3), (4) i (5) se usklađuju sa izmjenama u stavu (1) te se predlaže povećanje novčanih sankcija propisanih ovim stavovima.

Predlaže se i novi stav (6) kojim se za kršenje određenih odredbi iz stava (1) može izreći i sankcija poništenja ovjere političkog subjekta.

Član 20.17. Obzirom da je Izborni zakon BiH zajedno sa ovim izmjenama i dopunama bio mijenjan 25 puta neophodno je utvrditi službeni prečišćeni tekst Izbornog zakona BiH.